

Ombyggnad av kistbod Solbergs kyrka

Anundsjö församling, Örnsköldsviks kommun, Ångermanland

Innehållsförteckning

Inledning	3
Objekt / dnr. Länstyrelsens tillståndsärende Beställare Beställarens ombud Entreprenör Antikvarie Arbetsbeskrivning	
Objektbeskrivning	3
Beskrivning / Historik Kulturhistoriskt status	
Åtgärder och genomförande	6
Förutsättningar / Tillstånd före restaurering Genomförda åtgärder	
Källor	10

Inledning

Objekt / dnr.

Kistbod, Solbergs kyrka, Örnsköldsviks kommun. Dnr. 2004 / 415.

Länsstyrelsens tillståndsärende

2005-01-18 dnr. 433-12910-04.

Beställare

Anundsjö och Skorpedes kyrkliga samfällighet.

Beställarens ombud

Gunnar Byström, Köpmangatan 67, 895 30 Bredbyn.

Entreprenör

Snickeriarbeten: Lars Åke Eriksson. Måleriarbeten: Ingemar Persson.

Antikvarie

Hjördis Ek, Anette Lund, Bodil Mascher, Murberget Länsmuseum Västernorrland.

Arbetsbeskrivning

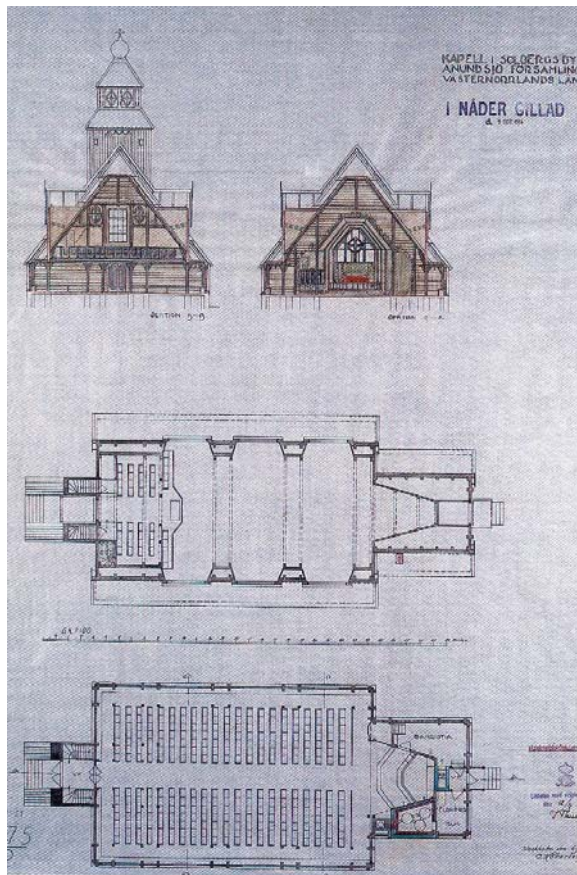
BJN Projektteknik AB, Solbergs kyrka, Anundsjö församling, Ombyggnad av kistbod, ritningar 2004-11-18.

Objektbeskrivning

Beskrivning / Historik

Solbergs kyrka är belägen i den nordvästliga delen av Örnsköldsviks kommun som gränsar till Västerbotten. Mo & Domsjö AB upplät mark för kyrkobygget. Kyrkan är byggd 1915-17 (ritningar godkända 1914) i nationalromantisk stil, ritad av arkitekten Otar Hökerberg och uppförd av byggmästaren A. Johansson, Gullänget. Byggnadskostnaderna uppgick till 34 000 kr och kyrkan fick 530 platser. Kyrkan av trä ligger på en höjd. Den utgörs av ett enskeppigt 37 meter långt långhus med ett lågt torn i väster. I öster finns en lägre utbyggnad för kor och sakristia. Stommen är timrad och ursprungligen tjärad. 1924 panelslogs och

rödfärgades kyrkan, idag är den åter tjärad. Byggnadens tvärsnitt är genom det branta taket triangulär och fasaderna indelas i strävor med mellanliggande tättspröjsade fönster i liggande format. Sadeltaket är uppbrutet med spetsiga takkupor med höga spöjsade lanterninfönster. Strävorna fanns ej med vid nybyggnaden utan tillkom 1919 av funktionella skäl som stöd för väggarna. Det stora och långt nerdragna taket och det låga tornet ger kyrkobyggnaden extra tyngd. Tornets strävpelare utgör vapenhusets väggar. Kyrkorummet har öppen takstol. Parvis stående stockar av rundtimmer utmed långsidorna bär upp takstolarna. Koret är smalare än långhuset och dess väggar står snett in mot korväggen. Också korets tak är vinklat neråt mot korväggen. Sakristian ligger på korets norra sida och uppgången till predikstolen sker därifrån. Otar Hökerberg ritade även inredningen. Den är sträv och enkel och saknar traditionell utsmyckning. Den sparsamma målningen utgörs av vinrankor i koret utförda av Yngve Lundström och ett ringkors ovanför altaret. Utsmyckningen är dold bakom den nya altaruppsatsen, en trärelief utförd av Holger Persson i Sollefteå, som tillkom vid den senaste restaureringen 1952. Ljuskronorna av trä från 1922 bär endast levande ljus men en senare installerad och dold el-belysning ger indirekt ljus. Hökerberg gjorde även ritningar till el-armaturen och till orgelfasaden till den nya orgeln från Åkerman & Lund, invigd 1924. Arkitekturmässigt anses kyrkan i Solberg ovanlig till proportioner, former och inredning och typen. Kyrkan jämförs med Ammarnäs, Norrfjärden, Kiruna och Norsjö men skiljer sig interiört från dessa genom nästan modernistiska avsteg från traditionen.

Uppslag ur Träkyrkor i Sverige, 1999.

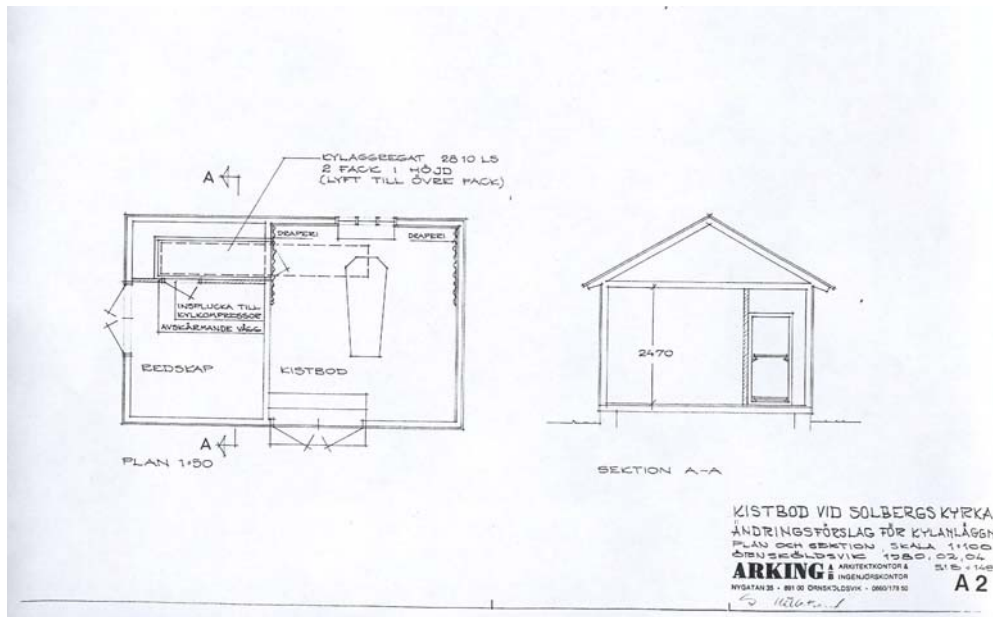
Bakgrunden till att kyrkan byggdes i Solberg var skogsbrukets uppsving från tiden kring förra sekelskiftet. Då inträffade även en tydlig ökning av befolkningen. Tidigare åkte man fem mil, ibland längre, till kyrkan i Bredbyn. När Solberg fick egen kyrka kunde man även hålla begravningar på orten. Under senare årtionden har befolkningen kraftigt minskat även om invandrarförläggningen har medfört fler kyrkobesökare under en period.

KISTBODEN

Den enväniga kistboden med rektangulär plan har sannolikt regelstomme klädd med liggande brunsvart stockpanel. Kistboden är byggd i överensstämmelse med kyrkans nationalromantiska stil och inger ett robust och kompakt intryck. Det lilla huset står på en sockel av tuktad granit och det valmade taket är täckt med enkupigt tegel. Det finns ett fönster mot norr och två panelklädda dubbelportar med långa smidda bandgångjärn på två fasader, varav den ena leder direkt in till andaktsrummet, som utgör nästan hela byggnadens rymd. I rummet finns inga möbler men ett enkelt altare under fönstret. Väggarna är klädda med omålad stående träpanel. På 1980-talet gjordes en ombyggnad för installation av kylcell för två kistor i redskapsboden i husets västra del.

Kistboden före ombyggnaden. Foto Hjördis Ek 2004-06-30.

Ändringsförslag för kylanläggning i kistboden, 1980-02-04, Arkings arkitekt- och ingenjörskontor, örnsköldsvik. Murberget Läns museet Västernorrlands arkiv.

Kulturhistorisk status

Kyrkan och gravkapellet skyddas enligt Kulturminneslagen kap. 4.

Åtgärder och genomförande

Förutsättningar / tillstånd före restaurering

Man skulle enligt godkända planer sätta igen porten mot söder och ta upp en ny dörröppning på östra väggen för en bättre funktionshinderanpassning och underlättande av kisthanteringen.

Den ny dubbelport för kistintag skulle därför tas upp på en fasad vänd från vägen och mindre synlig från kyrkan dvs. på den östra kortfasaden. I stället skulle porten på södra fasaden, som tidigare använts för att ta in kistor, sättas igen. Den nya porten skulle tillverkas med den befintliga porten som förlaga. På den

motsatta kortfasaden mot väster finns sedan förut en dubbelport, som leder till reskapsförråd och kistförvaring.

Genomförda åtgärder

Porten mot söder har satts igen, vilket märks på insidan, där väggen klätts med samma omålade typ av panel som redan finns på övriga väggytor. En portöppning har i stället tagits upp i östra fasaden enligt arbetsbeskrivning / ritning och en port har nytillverkats med den igensatta porten som förlaga. Porten syns ej från vägen. Den nya porten har tillkommit för att underlätta kisthanteringen.

Ombyggnaden, som har utförts enligt arbetsbeskrivning (ritningar), är godkänd. I arbetsbeskrivningen finns inte angivet färgtyp. På en av ritningarna (nr A30-01-02) utarbetad av BJN projektteknik AB 2004-11-18 står det: "Ny port tillverkas i princip lika befintlig port". Kistbodens fasader och portar har sannolikt från början varit tjärade men har under senare tider enligt uppgift ommålats med en brunsvart matt färgtyp. Kyrkans panelbräder har under 1980-talet målningsbehandlats med en blandning av impregneringsolja och tjära (Telhammer 1985).

Vid slutbesiktning 2007-10-12 visade det sig att man hade använt en blank färg exteriört på den nytillverkade porten som inte smälter in i kyrkomiljön. Dessutom var insidan laserad i en marmorrande teknik, vilket ej överensstämde med tidigare port, vars insida hade en blå kulör. Församlingen anlät en målare för att täckmåla dörrens insida i den blå kulör som funnits på den igensatta dörrens insida och fick materialanvisning och telefonnummer till leverantörer av Läns museet. Ett möte anordnades enkom på Anundsjö församlingshem 2008-05-19, där församlingen, målaren och antikvarien deltog. Man kom överens om att vända sig till Läns museet vid avvikelser eller frågor. Vid efterbesiktning 2008-09-19 visade det sig dock att dörren hade målats med en matt oljealkydfärg i stället för linoljefärg. Vad gäller utsidan av porten var det osäkert om den kunde tjäras, eftersom porten var målad med en modern färgtyp. Därför diskuterades inledningsvis ommålning med linoljefärg i ett par mycket tunna skikt men slutligen beslöt man att avvakta och se tiden an. Troligen skulle färgen mattas av om 1 – 2 år.

Ombyggnaden av kistboden och den nya dubbelporten är godkänd under förutsättning att man härnäst underhåller kyrkomiljön endast med traditionella material, som äkta trätjära och linoljefärg. Underhåll med traditionella material konserverar byggnaden samtidigt som kyrkomiljöns kulturhistoriska värde bibehålls. Portens utsida bör med tiden mattas ned. Enligt målaren kan en framtida behandling med trätjära göras.

Äldre dubbelportar mot väster och söder 2008-03-19.

2007-10-12. Igensatt äldre dubbelport mot söder, detaljbild av panel och foder.

2007-10-12. Nyttillverkad dubbelport med marmorerad insida före ommålning.

2007-10-12. Nyttillverkad dörr mot öster, detalj av dörrblad och foder.

2008-09-19. Den nya dubbelporten färdigmålad.

Källor

Murberget Länsmuseum Västernorrlands arkiv, Topografiska arkivet, Kyrkoörenden, mapp F:2: 1B1.

Lindström, Gustav: "Kyrka i glesbygd" i: *Från Ådalar och Fjäll, Härnösands Stift 1991/92.*

Telhammer, Ingrid: *Kyrkor och Kapell Nolaskogs*, CW-förlaget Bjästa, 1985.

Åman, Anders / Järnfeldt-Carlsson Marta: *Träkyrkor i Sverige*, Laholm 1999.

